LA BRAMA

DELS

LLAURADORS DEL ORTA DE VALENCIA

CONTRA

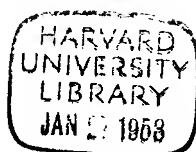
lo VENERABLE MOSSEN BERNAT FENOLLAR Preuere

HORDENADA PER

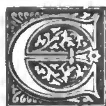
LO MAGNIFICH MOSSEN IAUME GAÇULL CAUALLER

2.ª EDICIÓ

VALENCIA—1901
Impremta de Francesch Vives y Mora
Carrer de Hernán Cortés, 6

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
1958

LA BRAMA DELS LLAURADORS

STANT de repos, vetlaua ma pensa
portantme recort, de coses passades
dels mals y dels bens, que amor me dispensa
ab goig y tristor, fent yo recompensa
sumaua lo temps, per anys y jornades:
Quant sentint remor, les mies orelles
dubtaua si era, cantar de sigales
hu so de sancerros, tifells, o esquelles
o veu de persones, o exam d'abelles
o passa de grues, o corps, o cucales.

Y estant en est dubte, quant mes s'acostauen
ixqui'n la finestra, del meu escriptori
y viu pel barranch, auall deuallauen
d'armats tals esquadres, que cert me semblauen
algun gran roydo, o gran rebombori:
Llançant les paraules, a lliures y arroues
quemsembla tenien, entrells molt gran cisma
quels vns ab los altres, fent contres y proues
ab molt gran desodi, venien a noues
quem par quenlalfondech, ohis la Morisma.

Y ab larch en la ma, cuyti tost defora
vn pas dauant altre, mostrant passejarme
per veure y sentir, la tal viafora
y sens molt trigar, tant sopti quellora
ves ells caminant, que vaig atançarme
Mossenyer la vostra, los vns me digueren
y Deu vos mantinga, yus llargue la vida
e yo Deu vos ayt, dientlos don eren
tantost respongui, y ells respongueren
mossenyer dacens, d'aquesta partida.

Ohiume sius plau, vosaltres sus ara
puix so arribat, aci de ventura
quin es lo perque, cab tanta gatzara
anau remorats, yab tal gara gara
quel cor de quius hou, meteu en pressura?
Haus algu fet sobres, molt demasiades
o han vos llevat, del aygua la tanda,
o anau a trencar, açuts o parades?
car no sens gran causa, veig yo volotades
a totes les gents, deça desta banda.

Mossenyer senyor, si nous ho parlauem
la vostra merce, tampoch nou sabria
mas puix que voleu, saber hon anauem
ni tota la cosa, de que rahonauem
sens vot d'aquests altres, yo nous hodiria:

Y axi entrells parlant, de mi allunyantse
crech yo que pensauen, si dir mo deuien
ya cap d'un poquet, a mi acostantse
puix yols viu tornar, ves ells yom atanse.
per veure ço quells, a mi dir volien.

Y dix hu dels promens, ab veu entonada.
Sapiau mossenyer, qu'antany no ha molta
encontra nosaltres, sens pus fodonada
vna com li diuen, sentença maluada
puix vostra bondat: nos ou hins escolta:
La qual fo d'inichs, y de molts vltratges
y en gran vituperi, de tots y gran gangle
carellans bandeja, los nostres lenguatges
per hon s'an mogut, los nostres coratges
a fer que duy mes, de nos ningus jangle.

E yols respongui, qui's lo coronista
queus a'nfellonits, ab exa sentencia?
Mossenyer meu no, dix ell: no's jorista
mas ans es preuere, y molt gran coblista
y es desta Seu, d'aci de Valencia:
Te nom tan reues, mal dogal l'estire
que ben sertillar, me par quel poguera
fenoll, o espigol, me par que retire
dich yo, Fenollar, ho llamp quel regire
que ver vos dieu, dix ell: carellera.

Al cap de la llengua, me par quel portaueu,
que yo'stich pasmat, com nol escopieu
Mas puix se qui es, vejam hon anaueu
ni que per aixo, fer delliberaueu
De punta en blanch, tot dret a sa casa
de volta volut, anam a cercarlo
y a damen y prenten, ya foch y a brasa
y al bell tricotraco, ya bon tall d'espasa
fins nix quen exutes, molt be castigarlo.

O val Deu germans, dich yo y nou fesseu
ni'n tanta angoxa, per res nous posasseu
yab tot que raho, molt mes ne tinguesseu
contra ningun clergue, nul temps permetesseu
de fer tal escandil, ni anch ho pensasseu:
Mas sols vn poquito, vullau reposaruos
y vostra furor, vn poch ara cesse
per que Deu aydant, yo puch be aydaruos
que mes nous caldra, daxo curruxaruos
si tots sou contents, que yo mi'ntrauesse.

Plaer hi trobam, y plaunos mossenyer
queus hi'ntrauesseu, yaurem lio a gracia
pero quens fassau, valer y atenyer
quels nostres parlars, nons vullen constrenyer
y apres del restant, fareu lo queus placia:
Y en tal delliber, puix tots yassistiren

partint se de mi, ab cants y grans grites
de ça y della, tantost sespargiren
tornant a les viles, y llochs d'on partiren
les quals son aquestes, a ci sotascrites.

Los llochs dels pagesos

Torrent, Alaquas, y de Vistabella
Picanya, Mislata, de Quart, y d'Aldaya
y de Benetucer, Moncada, y Godella
d'Albal, d'Alfafar, Patraix, y Giluella,
y d'Almuçafes, tambe y d'Alboraya:
Y de Catarroja, Ruçafa y Sollana,
tambe d'Espioca, Carpesa y Payporta
de Massamagrell, y de Meliana
de Benimaclet, y de Borriana,
y per abreujar, de tota la horta.

Venien armats, en tantes maneres
que no puch estar, del tot nous escriga
ab vns marraçans, yespases roperes
y molt engaltades, les grans ceruelleres
y en guarda del nas, cascu vna'spiga:
Portant les cuyraces, damunt ben esteses
sens cloure ni'strenyer, correjes ni baldes
cuxots y sagnies, de calces Flandeses
cuyraces prou altes, de tall Genoueses
que fins als genolls, los pleguen les faldes.

Y ab darts y ses llances, y esgarradores
rodelles tambe, y prou taulagines
y ronques y dalls, y bones fitores
y bons gualandarts, basalarts podadores
broquers de set rodes, y grans pauesines:
Espases caçudes, y bons maneresos
estochs y grans aches, y bones visarmes
gorjals y manyoples, del temps quels Francesos
vsauen los muscles, y contrals Inglesos
molt mes que no ara, xercien les armes.

Veurieu punyals, y espases guarnides
crueres y poms, del temps deles chapes
olent a resclum, les dargues podrides
y deles ballestes, les cordes florides
yen los pauesins, forats y grans trapes:
Qui porta la llança, ab lasta corcada
y plena de polç, y polls de gallina
qui porta cuyraça, del tot desllandada
qui porta la'spasa, tan fort rouellada
que traure non pot, per res la bayna.

Qui porta carcaix, noy porta les tretes
qui porta tornet, noy porta tellola
qui porta cordells, en lloch de tiretes
qui porta les calces, tan justes y estretes
que prest als garrons, lo pes les assola:

Ya tal lo peciga, la cota de malla
que fa personatges, torcent hi lo morro
y tal ses armat, pera la batalla
que par embotit, vn home de palla
questa per al bou, plantat en lo corro.

Y gent de tal forja, que sembla que fuja
o que ja sen torne, del mont de Caluari
les armes vntades, per por de la pluja
de calç y de cendra, de fum y de suja
mostrant que la cuyna, los era l'armari:
La hu se afluxa, y laltre flastoma
al trist cuyracer, de culpa delliure
per veure tals gestes, d'aci fins en Roma
yrieu a peu, car nos pot per ploma
la tal visio, pintar ni descriure.

Donchs vos reuerent, puix veu qu'a mi toca
la part d'aquestos, per ara defendre
puix dret y justicia, en tot los aduoca
tallau del juhi, les rames y çoca
car res no's mal dit, si mal nos vol pendre:
Sou vos mustaçaf, d'aquestes mesures
qu'enuentariau, d'aquestos los actes?
o sou femater, plegant les bassures
o sobrejuntero, que ab grans desmesures
rompeu les antigues, vsances y pactes?

En queus perjudiquen, aquests nius offenen?
caxils voleu correr, mortalment la terra:
puix ells los se parlen, y ells los s'ntenen
y ells los se crien, y ells sen auenen
a vos quius hi mescla en fer los tal guerra:
Teniu m'aquest ase, metrem en lo bando
lo fet vostrem sembla, mossenyer que sia
puix ab tal cautela, y calla callando
voleu vsuparuos, lo ceptre y lo mando
y metre diuorci, a hon nous calia.

Si dells vos romanen, grans malenconies
del tēmps ja passat, nols deu axo noure
puix no son blasfemies, tals mots ni eretgies
ni contra vos menys, son grans vilanies
queus deguen a yra, mortal axi moure:
Car queus toc'a vos, sil hu diu jal gaffa
y laltre jaqueixme, puix veus a tum prostre
y laltre a la burla, li posa nom nyaffa
yab vn cudolas, lo chafa y esclafa
hi ab axo meu, reguem axo vostre.

Ni vull quen passeu, treball ni fatiga
mas que romangam, almanco a la mira
ni ell se trespon, ni ell me paltriga
ni cal queusho faça, ni queusho diga
ni noy cal coxi, ni si y cal cadira:

Ni nous cal capell, ni nous cal caraces
ni nou cal cosir, quest'a la reuesa
ni no to cal fer, ni cal que mo faces
ni cal caragols, ni cal carabaces
ni'ncara llentilles, puix tinch faua fresa.

Ni ja fo trames, ni fo tras la ladre
ni fo tret del pou, ni calco taquesta
ni ell fo triaga, ni cal que tant lladre
compare ruxaulo, ab cua d'aladre
y per no ni ha, collo no ni resta:
Y fotrauat lase, y encara maixcaua
y fotriat danques, en molt gran rabera
yal trunfotel juga, que tot to guanyaua
donchs si trunfote, perque nol jugaua
que ara perdeuna, molt be'stich encera.

Ni yol mengolit, ni ell lo se traga
sorbiune vn glop, ni senyer jam colgue
dentera men ve, ni cala la braga
ni ara mendine, nil mot de baldraga
ni yos ho faria, compare mas folgue:
Ni lo reuerent, prou be ho recita
ni jam so'scapat, y no's impossible
ni cal quey anem, d'axo non fas fita
y no picotejes, que prou esta trita
mas encaraxo, es cosa fatible.

Ni ja'stich vn gat, ni el ensopega
hil dart ab gangalles, y bona virolla
ses tret a mallol, la porta'nsodega
hil temps sengurguça, y tot mo sorrega
ab lenmescuit, que res noy affolla:
Y lempollastrit, y tot se'nllafarda
hil met borra'n bast, que mòlt s'acostuma
y lu les hi percha, y laltre l'albarda
y de fit a fit, la fita yaguarda
y metni bon raig, que tot se consuma.

Ni encara llamp, te fira y soflime
y mal ayret toch, torço quet estenga
y alla mal traydor, sobtos te llastime
y fich que te fich, te bolque y arrime
de males adiues, prech Deu te comprenga:
Hi gint y suau, sacacha y saplata
y fo trista l'ora daquella jornada
cami'ncara llas, lo cor men esclata
per qu'encara Lloth, no fo tras la mata
quant ya la pofembra, en sal fo tornada.

Aquests y molts altres, tan lisos vocables
qui pot defensar, no sien d'admetre
puix son a la vista, y al toch agradables
yal gust yal ohir, axi delitables
quen ceda yen llibre, se deueu tots metre:

Pero nols coneix, qui be nols remuga
yaxi la finor, daquells tan poch senten
mas quils escorcolla, hils tria y espluga
veura que no deuen, ab ma tan fexuga
esser maltractats, puix tant representen.

Donchs puix que les coses, del mon raho volen
y en res la raho, per res no vol força
yaquests de tal perdua, se planyen his dolen
donau vos tal orde, que prest se consolen
puix bon'equitat, la part dells esforça
Lleuaulos les traues, fluxau lo cabestre
jaquiu los anar, a regna ben solta
y de tals dexebles, james siau mestre
que per molt que fosseu, subtil y mes destre
exir non porieu, sens molta rebolta.

Y contra tals gents, prohomens y sauis
aquestes empreses, mossenyer dexaules
puix los ho mostraren, sos pares y auis
hiu han heretat, de sos rebesauis
dexaulos vsar, tals mots y paraules.
Y no tenteu Deu, y la paciencia
de gent tan enorme, cruel y saluatge
y nols llimiteu, mas dau los llicencia
y prest reuocau, aquexa sentencia
yals mots bandejats, donau los guiatge.

Mas sien mes cobles, vostra reuerencia
algun mot y troba, que no's de paratge
yous prech nou prengau, ab impaciencia
mas queu reputeu, a ma negligencia
puix veu que nou dich, per feruos ultratge.

TORNADA

Car diuse que, mes que la pestilencia
s'agafa y apega, lo mal del bocatge
perço aran veig, en mi'speriencia
qu'apres qu'a Valencia, negui la presencia
aci man pegat, tals mots y llenguatge.

Mossen Iaume Gaçull caualler.

FON ENSTAMPAT LO PRESENT LLIBRE EN LA IN-
SIGNE CIUTAT DE VALENCIA, EN CASA DE
IOAN DE ARCOS, A LES ESPATLES DEL
ESTUDI GENERAL. ANY,
M. D. LXI.

Fon reestampat aquest llibret
lletra per lletra y fins les mateixes errades
y falta del vers 75
en paper autentich de 1557
en casa de Francesch Vives y Mora
el 22 de Juny del any
de la Nativitat
M.DCCCC.I

LA BRAMA

D'ELS

LLAURADORS DE L'HORTA DE VALENCIA

CONTRA

lo VENERABLE MOSSEN BERNAT FENOLLAR Preuere

ORDENADA PER

LO MAGNIFICH MOSSEN JAUME GAÇULL CAUALLER

3.ª EDICIÓ

VALENCIA—1901
Imprenta de Francesch Vives y Mora
Carrer de Hernán Cortés, 6

LA BRAMA D'ELS LLAURADORS

ESTANT de repos,—vetlava ma pensa,
portant me recort—de coses passades,
d'els mals y d'els bens,—que amor me dispensa;
ab goig y tristor—fent yo recompensa,
sumava lo temps—per anys y jornades:
Quant sentint remor—les mies orelles,
dubtava si era—cantar de cigales,
u so de sancerros,—tifells, o esquelles,
o veu de persones,—o exam d'abelles,
o passa de grues,—o corps, o cucales.

Y estant en est dubte,—quant mes s'acostaven,
ixqui'n la finestra—del meu escriptori,
y viu, pel barranch—avall deuallaven
d'armats tals esquadres,—que cert me semblaven
algun gran roydo,—o gran rebombori,
Llançant les paraules—a lliures y arroves,
que'm sembla tenien—entre'lls molt gran cisma,
que'ls uns ab los altres—fent contres y proves,
ab molt gran desodi—venien a noves,
que'm par que'n l'alfóndech—ohis la morisma.

Y ab l'arch en la ma,—cuyti tost defora,
un pas davant altre,—mostrant passejar me,
per veure y'sentir—la tal viafora;
y sens molt trigar,—tant sopti quell'hora,
ves ells caminant,—que vaig atançar me:
«Mossenyer, la vostra,»—los uns me digueren,
«y Deu vos mantinga—y us llargue la vida:»
e yo «Deu vos ajut,»—dient los d'hon eren,
tantost respongui,—y ells respongueren:
«Mossenyer, d'acens,—d'aquesta partida.»

«Ohiu me si us plau—vosaltres sus ara,
puix so arribat—aci de ventura:
¿quin es lo perqué,—que ab tanta gatzara
anau remorats,—y ab tal gara gara,
que'l cor de qui us hou—meteu en pressura?
¿Ha us algu fet sobres—molt demasiades,
o han vos llevat—de l'aygua la tanda,
o anau a trencar—açuts o parades?
car no sens gran causa—veig yo volotades
a totes les gents—de ça d'esta banda.»

«Mossenyer senyor,—si no us ho parlavem,
la vostra merce—tampoch no hu sabria:
mas puix que voleu,—saber hon anavem,
ni tota la cosa—de que rahonavem,
sens vot d'aquests altres—yo no us ho diria:»

Y axi entre lls parlant,—de mi allunyant se,
crech yo, que pensaven,—si dir m'ho devien:
y a cap d'un poquet,—a mi acostant se,
puix yo'ls viu tornar,—ves ells yo m'atanse,
per veure ço, qu'ells—a mi dir volien.

Y dix hu d'els promens—ab veu entonada:
«Sapiau, mossenyer,—que antany, no ha molta,
en contra nosaltres,—sens pus, fo donada
una com li diuen,—sentença malvada
(puix vostra bondat—nos ou y'ns escolta)
La qual fo d'inichs—y de molts ultratges,
y en gran vituperi—de tots y gran jangle,
car ella'ns bandeja—los nostres lenguatges,
per hon s'han mogut—los nostres coratges,
a fer que d'huy mes—de nos ningu's jangle.»

E yo'ls respongui,—«¿qui's lo coronista
que us ha enfellonits—ab exa sentencia?»
«Mossenyer meu, no»,—dix ell: «no's jorista,
mas ans es prevere,—y molt gran coblista,
y es d'esta Seu,—d'aci de Valencia:
Te nom tan reves,—¡mal dogal l'estire,
que be ensertillar—me par que'l poguera!
fenoll, o espigol—me par que retire:»
dich yo, «Fenollar,»—«¡ho llamp que'l regire!
que ver vos dieu,»—dix ell: car ell era.

«Al cap de la llengua—me par que'l portaveu,
que yo estich pasmat,—com no l'escopieu.
Mas puix se qui es,—vejam hon anaveu,
ni qué per aixo—fer delliberaveu...»
«De punta en blanch,—tot dret a sa casa,
de volta volut—anam a cercarlo,
y a dame'n y prente'n,—y a foch y a brasa,
y al bell tricotraco,—y a bon tall d'espasa,
fins n'ixquen exutes,—molt be castigarlo.»

«O val Deu, germans,»—dich yo, «y no hu fesseu,
ni'n tanta angoxa—per res no us posasseu,
y ab tot que raho—molt mes ne tinguesseu,
contra ningun clergue—nul temps permetesseu
de fer tal escandil,—ni anch ho pensasseu:
Mas sols un poquito—vullau reposar vos,
y vostra furor—un poch ara cesse,
per que, Deu aydant,—yo puch be aydar vos,
que mes no us caldra—d'axo curruxar vos,
si tots sou contents,—que yo mi entravesse.»

«Plaher hi trobam,—y plau nos, mossenyer,
que us hi entravesseu,—y haurem ho a gracia;
pero que'ns fassau—valer y atenyer,
que'ls nostres parlars—no'ns vullen constrenyer;
y apres d'el restant—fareu lo que us placia:
Y en tal delliber—puix tots hi assintiren,

partint se de mi,—ab cants y grans grites,
de ça y de lla,—tantost s'espargiren,
tornant a les viles,—y llochs d'hon partiren,
les quals son aquestes—aci sotascrites.

Los llochs dels pagesos

Torrent, Alaquas,—y de Vistabella,
Picanya, Mislata,—de Quart, y d'Aldaya,
y de Benetucer,—Moncada, y Godella,
d'Albal, d'Alfafar,—Patraix, y Gilvella,
y d'Almuçafes tambe—y de Alboraya:
Y de Catarroja,—Ruçafa y Sollana,
tambe d'Espioca,—Carpesa y Payporta,
de Massamagrell,—y de Meliana,
de Benimaclet,—y de Borriana,
y per abreviar,—de tota la horta.

Venien armats—en tantes maneres,
que no puch estar—del tot no us escriga,
ab uns marraçans—y espases roperes,
y molt engaltades—les grans cervelleres,
y en guarda del nas—cascu una spiga:
Portant les cuyraces—damunt ben esteses,
sens cloure ni strenyer—correjes ni baldes,
cuxots y sagnies—de calces Flandeses,
cuyraces prou altes—de tall Genoveses,
que fins als genolls—los pleguen les faldes.

Y ab darts, y ses llances,—y esgarradores,
rodelles tambe,—y prou taulagines,
y ronques, y dalls,—y bones fitores,
y bons galandarts,—basalarts, podadores,
broquers de set rodes,—y grans pavesines:
Espases caçudes,—y bons maneresos,
estochs, y grans aches,—y bones visarmes,
gorjals, y manyoples—del temps que'ls Francesos
usaven los muscles,—y contra'ls Inglesos,
molt mes que no ara,—exercien les armes.

Veurieu punyals,—y espases guarnides,
crueres, y poms—d'el temps de les chapes,
olent a resclum—les dargues podrides,
y de les ballestes—les cordes florides,
y en los pavesins—forats y grans trapes:
Qui porta la llança—ab l'hasta corcada,
y plena de polç—y polls de gallina,
qui porta cuyraça—d'el tot desllandada,
qui porta la spasa—tan fort rovellada,
que traure no'n pot—per res la bayna.

Qui porta carcaix,—no hi porta les tretes,
qui porta tornet,—no hi porta tellola,
qui porta cordells—en lloch de tiretes,
qui porta les calces—tan justes y estretes,
que prest als garrons—lo pes les assola:

Y a tal lo peciga—la cota de malla,
que fa personatges,—torcent hi lo morro,
y tal s'es armat—per a la batalla,
que par embotit—un home de palla,
que esta per al bou—plantat en lo corro.

Y gent de tal forja,—que sembla, que fuja,
o que ja se'n torne—del mont de Calvari:
les armes untades,—per por de la pluja,
de calç y de cendra,—de fum y de suja,
mostrant, que la cuyna—los era l'armari:
La hu se afluxa,—y l'altre flastoma
al trist cuyracer,—de culpa delliure;
per veure tals gestes,—d'aci fins en Roma
irieu a peu,—car no's pot per ploma
la tal visio—pintar ni descriure.

«Donchs vos, reverent,—puix veu qu'a mi toca
la part d'aquestos,—per ara, defendre,
puix dret y justicia—en tot los advoca,
tallau del juhi—les rames y çoca,
car res no's mal dit,—si mal no's vol pendre:
¿Sou vos mustaçaf—d'aquestes mesures,
que enventariau—d'aquestos los actes?
o sou femater,—plegant les bassures,
o sobrejuntero,—que, ab grans desmesures,
rompeu les antigues—usances y pactes?

«¿En que us perjudiquen—aquests ni us offenen,
que axi'ls voleu correr—mortalment la terra?
puix ells los se parlen,—y ells los s'entenen,
y ells los se crien,—y ells se'n avenen,
¿a vos qui us hi mescla—en fer los tal guerra?
Teniu me aquest ase,—metrem en lo bando,
lo fet vostre'm sembla,—mossenyer, que sia,
puix ab tal cautela,—y calla callando,
voleu usurparvos—lo sceptre y lo mando,
y metre divorci—a hon no us calia.

»Si d'ells vos romanen—grans malenconies
d'el temps ja passat,—no'ls deu axo noure,
puix no son blasfemies—tals mots, ni eretgies,
ni contra vos menys—son grans vilanies,
que us deguen a ira—mortal axi moure:
Car ¿que us toca a vos,—si l'hu diu ja'l gaffa,
y l'altre jaqueix me,—puix veus a tu'm prostre,
y l'altre a la burla—li posa no'm nyaffa,
y ab un cudolas—lo chafa y esclafa,
y ab axo meu—reguem axo vostre?

»Ni vull que'n passeu—treball ni fatiga,
mas que romangam—al manco a la mira,
ni ell se trespon,—ni ell me paltriga,
ni cal que us ho faça,—ni cal que us ho diga;
ni no hi cal coxi,—ni si hi cal cadira:

Ni no us cal capell,—ni no us cal coraces,
ni no us cal cosir,—que está a la revesa,
ni no t'ho cal fer,—ni cal que m'ho faces,
ni cal caragols,—ni cal carabaces,
ni encara llentilles,—puix tinch fava fresa.

»Ni ja fo trames,—ni fo tras l'aladre,
ni fo tret del pou,—ni *calco taquesta,*
ni ell fo triaga,—ni cal que tant lladre,
compare, ruxaulo—ab cua d'aladre,
y per no ni ha,—collo no ni resta:
Y fo travat l'ase,—y encara maixcava,
y fo triat d'anques—en molt gran rabera,
y al trunfo te'l juga,—que tot t'ho guanyava,
donchs si trunfo te,—¿perque no'l jugava?
que ara perde, una,—*molt be'stich encera.*

»Ni yo'l m'engolit,—ni ell lo se traga,
sorbiu ne un glop,—ni senyer ja'm colgue,
dentera me'n ve,—ni cala la braga,
ni ara me'n dine,—ni'l mot de baldraga,
ni yo s'ho faria,—compare, mas folgue:
Ni lo reverent—prou be ho recita,
ni ja'm so escapat,—y no's impossible,
ni cal que hi anem,—d'axo non fas fita,
y no picotejes,—que prou esta trita,
mas encara axo,—es cosa fatible.

»Ni ja estich un gat,—ni el ensopega,
y'l dart ab gangalles,—y bona virolla,
s'es tret a mallol,—la porta ensodega,
y'l temps s'engurguça,—y tot m'ho sorrega,
ab l'enmescuit,—que res no hi affolla:
Y l'empollastrit—y tot s'enllafarda,
y'l met borra'n bast,—que molt s'acostuma,
y l'hu les hi percha,—y l'altre l'albarda,
y de fit a fit—la fita y aguarda,
y met n'hi bon raig,—que tot se consuma.

»Ni encara llamp—te fira y soflime,
y mal ayre't toch,—torço que t'estrenga,
y alla mal traydor,—sobtos te llastime,
y fich que te fich,—te bolque y arrime,
de males adives—prech Deu te comprenga:
Y gint y suau—s'acacha y s'aplata,
y fo trista l'hora—d'aquella jornada,
que a mi encara llas,—lo cor me'n esclata,
per que encara Lloth—no fo tras la mata,
quant ya la profembra—en sal fo tornada.

»Aquests y molts altres—tan lisos vocables,
¿qui pot defensar,—no sien d'admetre?
puix son a la vista,—y al toch agradables,
y al gust y al ohir—axi delitables,
que'n ceda y en llibre—se deuen tots metre:

Pero no'ls coneix,—qui be no'ls remuga,
y axi la finor—d'aquells tan pochs senten,
mas qui'ls escorcolla,—y'ls tria y espluga,
veura que no deuen,—ab ma tan fexuga,
esser maltractats,—puix tant representen.

«Donchs puix que les coses—d'el mon raho volen,
y en res la raho—per res no vol força,
y aquests de tal perdua—se planyen y dolen,
donau vos tal orde,—que prest se consolen,
puix bon'equitat—la part d'ells esforça:
Llevau los les traves,—fluxau lo cabestre,
jaquiu los anar,—a regna ben solta,
y de tals dexebles—james siau mestre,
que per molt que fosseu—subtil y mes destre,
exir no'n porieu—sens molta rebolta.

«Y contra tals gents,—prohomens y savis,
aquestes empreses,—mossenyer, dexau les,
puix los ho mostraren—sos pares y avis,
y hu han heretat—de sos rebesavis,
dexau los usar—tals mots y paraules:
Y no tenteu Deu,—y la paciencia
de gent tan enorme,—cruel y salvatge,
y no'ls llimiteu,—mas dau los llicencia,
y prest revocau—aquexa sentencia,
y als mots bandejats—donau los guiatge.

«Mas si en mes cobles—vostra reverencia
algun mot hi troba,—que no's de paratge,
yo us prech no hu prengau—ab impaciencia,
mas que hu reputeu—a ma negligencia,
puix veu, que no hu dich,—per fer vos ultratge.»

Tornada

Car diu se que, mes—que la pestilencia,
s'agafa y apega—lo mal del bocatge,
per ço ara'n veig—en mi esperiencia,
que apres que a Valencia—negui la presencia,
aci m'han pegat—tals mots y llenguatge.

Mossen Jaume Gaçull caualler.

Fon estampat lo present llibre en la insigne ciutat de Valencia, en casa de Joan de Arcos, a les espatles del estudi general. Any,
M. D. LXI.

ADVERTENCIA

Quant en 1561 s'publicá aquest libret, llavors portava per titol *«La brama dels llauradors del orta de Valencia»*, encara que l'editor, al davant de la colecció l'anomenava *«La brama dels pagesos ó vocables bandejats»*.

En lo semanari valenciá *El Fenix*, número 15, del Dumenge 12 Giner 1845, s'feu tan dolent reproducció, que no cal smentarla com a edició. Per çò li posárem 2.ª edició á la que ferem enguany en paper autèntich de 1557, reproduhint fins les errades d'imprenta de la primera. Ara donem la 3.ª, com avens de la definitiva, que sperem fer per á la edició crítica del *Spill* de Jacme Roig. D'aquélla y d'ésta s'han fet sengles exemplars en paper ordinari per òbs d'anotar sobre ells les correccions, que desitjem rebre dels intelligents; per çò les paraules més obscures les ham dexades en cursiu sens tocarles en res.

Mereix specialíssim studi l'indumentaria que hi va descrita per M.ⁿ Gaçull, y la ceda dels mòts handejats per M.ⁿ Fenollar, molts d'ells que hi donen doble sentit, seguns com se llixquen. Cridem sobre d'açò l'atenció dels catalanistes. Y *pax Christi*.

RÒCH CHABÁS.

Fon reestampat aquest llibret
en casa de Francesch Vives y Mora
el 16 de Juliol del any
de la Nativitat
M.DCCCC.I

